

Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

PARLAMENTNÉ VOĽBY

5. MAREC 2016

ZÁVEREČNÁ SPRÁVA
VOLEBNEJ HODNOTIACEJ MISIE OBSE/ODIHR

Varšava
22. apríl 2016

OBSAH

I.	STRUČNÉ ZHRNUTIE.....	1
II.	ÚVOD A POĎAKOVANIE	3
III.	VÝCHODISKÁ.....	3
IV.	PRÁVNÝ RÁMEC A VOLEBNÝ SYSTÉM.....	4
V.	ADMINISTRATÍVA VOLIEB.....	4
VI.	REGISTRÁCIA VOLIČOV	6
VII.	REGISTRÁCIA KANDIDÁTOV.....	7
VIII.	VOLEBNÁ KAMPAŇ.....	8
IX.	FINANCOVANIE POLITICKÝCH STRÁN A KAMPANE	9
	A. ZDROJE FINANCIÍ	9
	B. VÝDAVKY NA KAMPAŇ.....	9
	C. OZNAMOVANIE A SPRÁVY	10
	D. KONTROLA.....	11
X.	MÉDIÁ	11
	A. MEDIÁLNE PROSTREDIE.....	11
	B. PRÁVNÝ RÁMEC PRE MÉDIÁ.....	12
	C. MEDIÁLNE POKRYTIE VOLIEB	13
XI.	ÚČASŤ NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN	13
XII.	POZOROVANIE VOLIEB	14
XIII.	SŤAŽNOSTI A PODNETY	14
XIV.	DEŇ KONANIA VOLIEB	15
XV.	ODPORÚČANIA.....	16
	A. PRIORITNÉ ODPORÚČANIA	17
	B. INÉ ODPORÚČANIA.....	17
	PRÍLOHA: VÝSLEDKY.....	19
	O OBSE/ODIHR	20

**SLOVENSKÁ REPUBLIKA
PARLAMENTNÉ VOĽBY
5. MAREC 2016**

Správa volebnej hodnotiacej misie OBSE/ODIHR¹

I. STRUČNÉ ZHRNUTIE

Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva OBSE (OBSE/ODIHR) Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) vyslal na pozvanie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Volebnú hodnotiacu misiu (EAM) na pozorovanie parlamentných volieb, ktoré sa konali 5. marca.

Voľby sa konali v súťažnom a pluralistickom prostredí s úctou k základným slobodám. Ich aktéri vyjadrili dôveru vo väčšinu etáp volebného procesu. Voliči mali možnosť urobiť informovaný výber spomedzi rôznych politických alternatív.

V súlade s odporúčaniami OBSE/ODIHR na harmonizáciu volebnej legislatívy bola v roku 2014 prijatá nová právna úprava, ktorá zaviedla množstvo zlepšení. Prepracovaný právny rámec zavádza podrobnejšie pravidlá pre zloženie a činnosť volebných komisií, uvaľuje správne sankcie za niektoré volebné delikty, bližšie upravuje financovanie politických strán a kampane a kriminalizuje kupovanie hlasov. Niektoré aspekty volebného procesu však zostávajú nedostatočne regulované, vrátane tých, ktoré sa týkajú riešenia sporov a práv pozorovateľov.

Účastníci rozhovorov s členmi misie EAM OBSE/ODIHR vyjadrili vysokú mieru dôvery v schopnosť administratívy volieb zabezpečiť ich priebeh profesionálne a podľa zákona. Na základe novej právnej úpravy volebného zákona vznikla nová štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán (štátna komisia), úlohou ktorej je dohliadať na prípravu volieb a financovanie politických strán a zisťovať výsledky volieb. Podľa názoru niektorých diskutujúcich by mechanizmy menovania členov štátnej komisie mohli viesť k nedostatku nestrannosti pri jej rozhodovaní. Napriek tomu, že volebný zákon neustanovuje výslovne, že zasadnutia štátnej komisie sú verejné, tím EAM OBSE/ODIHR k nim mal plný prístup a mohol pozorovať jej rokovania.

Výkon trestu odňatia slobody uložený za spáchanie obzvlášť závažného zločinu ako aj pozbavenie spôsobilosti na právne úkony je prekážkou práva voliť. Registrácia voličov je decentralizovaná a za vedenie zoznamu voličov zodpovedajú obce. Medzi aktérmi volieb prevláda vysoká miera dôvery v presnosť a úplnosť zoznamu voličov. Voliči majú možnosť hlasovať buď vo volebných okrskoch osobne alebo na základe voličského preukazu v ktoromkoľvek volebnom okrsku na území Slovenska, poštou v prípade dočasného alebo trvalého pobytu v zahraničí alebo zo závažných zdravotných dôvodov pomocou prenosnej volebnej schránky.

Proces registrácie kandidátov bol všeobsažný s 23 zaregistrovanými kandidátnymi listinami. V protiklade so záväzkami OBSE a inými medzinárodnými záväzkami a štandardami sa nezávislí kandidáti nemajú právo uchádzať o zvolenie do Národnej rady. Niektoré politické strany zaradili na svoje kandidátne listiny kandidátov, ktorí sa verejne vyhlásili za nezávislých.

Politické strany mohli slobodne viesť volebnú kampaň, boli rešpektované základné slobody zhromažďovania a prejavu. Kampaň bola poznačená obvineniami niektorých kandidátov z korupcie

---

¹ Anglická verzia tejto správy je jediný oficiálny dokument. Neoficiálny preklad je dostupný aj v slovenskom jazyku.

a podvodov a celkovo chýbala diskusia o programoch politických strán. Mnohí účastníci rozhovorov s EAM OBSE/ODIHR uviedli tvrdenia o zneužívaní administratívnych zdrojov vládnuou politickou stranou na účely kampane. Z celkového počtu 2882 kandidátov bolo 677 žien. Ženy ako kandidátky sa významne v kampani neprejavovali. Nie sú prijaté žiadne konkrétne právne opatrenia na podporu účasti žien vo voľbách a často absentujú interné stranické zásady v tejto veci.

V súlade s predošlými odporúčaniami OBSE/ODIHR bol prehodnotený systém financovania politických strán a kampane a bolo zavedených niekoľko zlepšení. Nový volebný zákon zavádza ustanovenia o registrácii „tretích strán“ a o financovaní kampane len cez „transparentný účet“, prostredníctvom ktorého je zabezpečená verejná kontrola transakcií na tomto účte. Avšak, možnosť pokrytia rôznych výdavkov na kampaň v jednej transakcii obmedzuje účinnosť takéhoto opatrenia. Niektoré aspekty financovania kampane bude treba riešiť, vrátane jednoduchosti obchádzania maximálnej povolenej výšky výdavkov na kampaň pomocou tretích strán a absencie poskytovania priebežných výkazov strán súťažiacich vo voľbách.

Úlohou štátnej komisie spolu s Ministerstvom vnútra (MV) je dohliadať na financovanie politických strán a kampane. Funkčná závislosť štátnej komisie od MV by však mohla potenciálne nezávislosť štátnej komisie znížiť.

Mediálne prostredie je živé a pluralistické s vysokým počtom televíznych a rozhlasových staníc ako i novín. Koncentrácia vlastníctva médií viedla k obavám o vydavateľskú nezávislosť. Vysoké odškodné v občianskych súdnych sporoch o ochranu osobnosti a kriminalizácia zásahu do osobnostných práv tiež vedie k škodlivému účinku na žurnalistiku.

Médiá sú povinné zo zákona byť nestranné, objektívne a musia dbať na pluralitu názorov v spravodajských a publicistických reláciách. Verejnoprávne médium si splnilo svoju povinnosť vyhradením 10-hodinového vysielačieho času na politické diskusné relácie v televízii i v rozhlase. Rada pre vysielať a retransmisiu dohliada na dodržiavanie zákona v tejto oblasti. Médiá pokrývali volebnú kampaň obširne, vrátane špeciálnych diskusných programov. Kým väčšina printových médií bola prevažne kritická voči vláde, účastníci rozhovorov s EAM OBSE/ODIHR poznamenali, že niekoľko televíznych kanálov vo svojich spravodajských reláciách uprednostňuje vládnu stranu a jej predsedu. Novozavedený zákaz zverejňovania výsledkov prieskumov verejnej mienky dva týždne pre voľbami vnímali mnohí ako porušovanie práva verejnosti na informácie.

Podľa sčítania obyvateľstva v roku 2011 sú najpočetnejšími menšinami na Slovensku Maďari a Rómovia. Vo voľbách súťažili tri etnické maďarské strany, pričom jedna sa dostala do parlamentu. Kandidátnu listinu nepredložila žiadna rómska strana a nebol zvolený žiadny z 23 rómskych kandidátov uchádzajúcich sa o hlas na desiatich rôznych kandidátnych listinách. Podľa účastníkov rozhovorov s EAM OBSE/ODIHR sa zdá, že úsilie zabrániť kupovaniu hlasov pomocou osvetly a kriminalizácie takýchto deliktov vyústilo v pokles takéhoto konania v týchto voľbách, čo bolo predtým predmetom značného znepokojenia, zvlášť v zraniteľných rómskych komunitách.

Volebný zákon neupravuje konkrétne mechanizmy riešenia volebných sporov. Napriek predošlým odporúčaniam OBSE/ODIHR neexistujú žiadne mechanizmy rozhodovania o sťažnostiach týkajúcich sa kampane a volebné komisie nižších úrovní nemajú právomoc posudzovať sťažnosti. MV alebo štátnej komisii neboli predložené žiadne sťažnosti alebo podnety týkajúce sa kampane. Podat' podnet proti výsledkom volieb na Ústavný súd je možné po schválení konečných výsledkov volieb štátnou komisiou. Na rozhodnutie o volebných sporoch nie sú žiadne konkrétne lehoty, využíva sa tu všeobecná 60-dňová lehota rozhodovania pri podnetoch v správnom konaní. Nedostatok zákonných lehôt pre rozhodovanie v rôznych volebných podnetoch môže odňať prístup k právu na účinnú nápravu.

V súlade s metodológiou OBSE/ODIHR, misia EAM nevykonávala systematické a komplexné pozorovanie postupov v deň konania volieb. Členovia misie však navštívili len menší počet volebných miestností. Hlasovanie a sčítanie hlasov v tých volebných miestnostiach, ktoré navštívil tím EAM OBSE/ODIHR, prebiehalo organizovaným spôsobom s nízkym počtom pozorovaných nezrovnalostí. Štátna komisia vyhlásila výsledky volieb 6. marca.

II. ÚVOD A POĎAKOVANIE

Na základe pozvania Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky na pozorovanie parlamentných volieb vyhlásených na 5. marca 2016 a na základe odporúčania Misie hodnotenia potrieb, ktorá sa konala 11. až 13. januára, Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva OBSE (OBSE/ODIHR) vyslal Volebnú hodnotiacu misiu (EAM) s trvaním od 17. februára do 8. marca.² Misiu OBSE/ODIHR viedol veľvyslanec Jorge Fuentes a pozostávala zo šiestich medzinárodných expertov pochádzajúcich zo šiestich členských krajín OBSE. Tím EAM pôsobil v Bratislave ale navštívil i Dunajskú Stredú, Košice, Modru, Šamorín a Trnavu.

Bol hodnotený súlad volebného procesu so záväzkami OBSE, inými medzinárodnými záväzkami a štandardami pre demokratické voľby a s národnou legislatívou. V súlade s metodológiou OBSE/ODIHR, misia EAM nevykonávala systematické a komplexné pozorovanie postupov v deň konania volieb. Členovia misie však navštívili menší počet volebných miestností.

EAM OBSE/ODIHR by sa rád poďakoval orgánom Slovenskej republiky za pozvanie na pozorovanie volieb, Ministerstvu zahraničných vecí a európskych záležitostí, Parlamentu, Štátnej komisii pre voľby a kontrolu financovania politických strán (štátna komisia), Ministerstvu vnútra (MV), Ústavnému súdu, Verejnému ochrancovi práv, volebnej administratíve na všetkých úrovniach, všetkým štátnym inštitúciám a obecným úradom za ich pomoc a spoluprácu. Tím EAM OBSE/ODIHR by tiež chcel vyjadriť vďačnosť predstaviteľom politických strán a kandidátom, médiám, organizáciám občianskej spoločnosti, zástupcom diplomatických misií v Bratislave a ďalším účastníkom rozhovorov za prejavenie ich názorov.

III. VÝCHODISKÁ

Slovensko je parlamentná republika, zákonodarnú moc má 150-členná, jednokomorová Národná rada (parlament), volená na štyri roky. Hlavou štátu je prezident, volený v priamych voľbách na päťročné funkčné obdobie. Prezident vymenúva predsedu vlády, ktorý je držiteľom väčšiny výkonnej moci a zodpovedá za vytvorenie vlády.

Predseda parlamentu vyhlásil dňa 12. novembra 2015 konanie parlamentných volieb na 5. marca 2016. Voľby sa konali v prostredí, ktorému dominovala diskusia o európskej utečeneckej a migračnej kríze, korupčných škandáloch, problémoch s nezamestnanosťou a štrajkov učiteľov a zdravotníckych pracovníkov.

Historicky prvá slovenská vláda, pozostávajúca z jedinej strany, vznikla po parlamentných voľbách v roku 2012 kedy strana Smer – sociálna demokracia (*SMER-SD*) pod vedením predsedu vlády Róberta Fica získala výraznú väčšinu 83 mandátov. Pán Fico sa uchádzal o zvolenie v prezidentských voľbách v roku 2014 ale v druhom kole ho porazil Andrej Kiska. Popri strane *SMER-SD* boli

---

² Vid' všetky [predošlé volebné správy OSCE/ODIHR](#) zo Slovenskej republiky.

v odchádzajúcom parlamente zastúpené ďalšie štyri strany a jedna koalícia: Kresťansko-demokratické hnutie (*KDH*); Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (*OLaNO*); Most-Híd; Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana (*SDKÚ-DS*); a Sloboda a solidarita (*SaS*).

Slovenské politické prostredie je charakterizované širokým spektrom strán. Avšak výber, ktorý mala väčšina voličov, sa všeobecne vnímal buď ako pokračovanie vlády pod vedením *SMERu-SD* alebo ako potenciálna koalícia stredopravých strán, z ktorých niektoré boli založené len nedávno.

IV. PRÁVNÝ RÁMEC A VOLEBNÝ SYSTÉM

Právny rámec pre parlamentné voľby predstavuje najmä Ústava a Zákon o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „volebný zákon“). Špecifické aspekty volieb sú upravené aj Zákonom o volebnej kampani, Zákonom o politických stranách a politických hnutiach, Zákonom o vysielaní a retransmisii a Trestným zákonom.

V súlade s odporúčaniami OBSE/ODIHR harmonizovať volebnú prax a odstrániť medzery a nedostatky v legislatíve bol v roku 2014 zmenený právny rámec prijatím volebného zákona a Zákona o volebnej kampani a o zmene a doplnení zákona o politických stranách a politických hnutiach.

Volebný systém a pravidlá upravujúce volebný proces sa zásadne nezmenili ale bolo zavedených niekoľko zlepšení. Zrevidovaný právny rámec poskytuje okrem iného podrobnejšie pravidlá o činnosti a zložení novovytvorenej štátnej komisie, uvaluje správne sankcie za niektoré volebné delikty a bližšie upravuje financovanie strán a kampane. V roku 2011 boli sankcie za kupovanie hlasov upravené v Trestnom zákone, na čo už predtým OBSE/ODIHR poukazoval. Naďalej však zostali nevyriešené niektoré doterajšie odporúčania OBSE/ODIHR. Niektoré aspekty volebného procesu sú stále nedostatočne regulované, vrátane tých, ktoré sa týkajú práv pozorovateľov a sporov týkajúcich sa kampane.

Parlament sa volí v jednom celoštátnom volebnom obvode, na základe proporčného volebného systému s preferenčným prvkom. Popri voľbe stranického volebného lístka môžu voliči vybrať až štyroch individuálnych kandidátov vo vybranom lístku.

Strany musia získať najmenej 5 percent platných hlasov aby sa mohli podieľať na delbe mandátov.³ Kandidáti, ktorí získajú najmenej 3 percentá preferenčných hlasov zo všetkých hlasov udelených v prospech ich strany majú prednosť pri delbe mandátov. Ostatní kandidáti sú rozdelení podľa poradia na kandidátnej listine strany.

V. ADMINISTRATÍVA VOLIEB

Administratívu volieb zabezpečuje niekoľko inštitúcií vrátane štátnej komisie, MV, štatistického úradu, komisií nižších úrovní vrátane 49 obvodných volebných komisií (OVK) a celkového počtu 5992 okrskových volebných komisií (OKVK) spolu s orgánmi obcí. Účastníci rozhovorov s EAM OBSE/ODIHR vyjadrovali celkovo vysokú mieru dôvery v schopnosť volebnej administratívy profesionálne zabezpečiť konanie volieb v súlade so zákonom.

Štátna komisia bola zriadená volebným zákonom v roku 2014 ako trvalý orgán, ktorého mandát

³ Prah pre koalície dvoch a troch strán je 7 percent a pre štyri a viac strán – 10 percent platných hlasov.

uplynie po každých parlamentných voľbách. Štátna komisia je nezávislý orgán, ktorého úlohou je dohliadať na financovanie politických strán, riadiť voľby a zisťovať výsledky volieb. Pozostáva zo 14 členov, z ktorých 10 delegujú parlamentné strany (5 členov vládnuce strany a 5 opozičné strany). Po jednom členovi štátnej komisie deleguje predseda ústavného súdu, predseda najvyššieho súdu, generálny prokurátor a predseda najvyššieho kontrolného úradu. Predsedu štátnej komisie volí parlament v tajných voľbách spomedzi členov štátnej komisie. Traja členovia štátnej komisie sú ženy. Niektorí účastníci rozhovorov s EAM OBSE/ODIHR vyjadrili názor, že mechanizmy menovania za členov štátnej komisie môžu viesť k nedostatočnej nestrannosti pri jej rozhodovaní.

Volebný zákon výslovne neupravuje, či sú zasadnutia štátnej komisie verejné. Rokovací poriadok štátnej komisie stanovuje, že jej zasadnutia sú neverejné, s výnimkou pozvania komisiou. Komisia vykladá volebný zákon, ktorý upravuje právo pozorovateľov pozorovať hlasovanie, sčítavanie a zápis výsledkov volieb tak, že toto právo sa týka i zasadnutí štátnej komisie. Členovia tímu EAM OBSE/ODIHR boli pozývaní na zasadnutia štátnej komisie a dostalo sa im plnej podpory a spolupráce.

Volebný zákon by mal byť novelizovaný tak, aby výslovne umožňoval pozorovateľom, občianskym i medzinárodným, prítomnosť na zasadnutiach volebných komisií všetkých úrovní.

Štátna komisia prijíma rozhodnutia nadpolovičnou väčšinou hlasov, s výnimkou prípadov týkajúcich sa registrácie kandidátov alebo porušenia moratória na zverejňovanie prieskumov verejnej mienky, v ktorých je potrebná trojštvrťinová väčšina hlasov.⁴ Počas zasadnutí s účasťou EAM OBSE/ODIHR štátna komisia viedla otvorené diskusie a zvyčajne prijímala jednohlasné rozhodnutia. Zápis zo zasadnutí štátnej komisie bol zakrátko zverejňovaný na jej webovom sídle.

Politické strany súťažiacie vo voľbách majú právo delegovať svojich členov do všetkých OVK a OKVK.⁵ Štátne a obecné úrady vymenúvajú do každej volebnej komisie na podporu jej činnosti zapisovateľa, ktorý plní poradnú a administratívnu funkciu.

Činnosť OVK a OKVK sa týka len organizácie hlasovania, sčítania hlasov a zápisu výsledkov volieb.⁶ Podľa štátnej komisie boli predsedovia OVK a OKVK a zapisovatelia volieb vyškolení a od MV obdržali kópie volebného zákona a metodologické poučenie k procedurálnym aspektom volieb. Štatistické údaje k rodovým podielom OVK a OKVK neboli dostupné.

Podľa štátnej komisie sú jej rozhodnutia pre komisie nižších úrovní právne záväzné. Toto však nie je výslovne legislatívne upravené a môže sa ukázať ako problematické v deň konania volieb, ak by ktorákoľvek OVK alebo OKVK prijala nezákonné rozhodnutie alebo by nekonala zákonne.

Ako už bolo odporúčané, volebný zákon by mal byť novelizovaný tak, aby výslovne upravoval, že rozhodnutia štátnej komisie v procedurálnych otázkach sú pre komisie nižších úrovní právne záväzné.

MV zodpovedá za technické aspekty organizácie volieb, vrátane tlače hlasovacích lístkov a obálok, vyškolenia členov volebných komisií a konania informačných a vzdelávacích programov. MV poskytlo informáciu verejnosti o zmenách vo volebných postupoch, ako je povinnosť voliča podpísať sa na zozname voličov a povinnosť odložiť nepoužité volebné lístky vo volebnej miestnosti a to prevažne pomocou rozhovorov poskytnutých v médiách pred dňom volieb.

⁴ Ak dôjde k rovnosti hlasov, rozhodujúci je hlas predsedu komisie.

⁵ Minimálny počet členov OVK a OKVK je päť. Ak je delegovaných menej ako päť členov, okresné a obecné úrady musia doplniť chýbajúci počet členov OVK a OKVK.

⁶ Obecne zasadli OVK a OKVK len dvakrát, raz na vylosovanie predsedu a druhýkrát v deň volieb.

Štatistický úrad zodpovedá za sčítanie výsledkov volieb na obvodnej a ústrednej úrovni. Volebná administratíva sa pri organizácii tohto procesu plne spolieha na štatistický úrad, kým štátna komisia a OVK majú zákonnú povinnosť dohliadať na tento proces.

VI. REGISTRÁCIA VOLIČOV

Občania, ktorí dosiahli vek 18 rokov, majú právo voliť. Výkon trestu odňatia slobody uložený za spáchanie obzvlášť závažného zločinu ako aj pozbavenie spôsobilosti na právne úkony vrátane duševného postihnutia je prekážkou práva voliť. Vyvíjajúca sa judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) vyzýva na proporionalitu obmedzenia práva voliť pre osoby s duševným postihnutím.⁷

Bolo by dobré zvážiť prehodnotenie terajšieho plošného odňatia práva voliť osobám pozbaveným spôsobilosti na právne úkony, aby bola zabezpečená proporionalita obmedzenia práva voliť pre osoby s duševným postihnutím.

Registrácia voličov je decentralizovaná a zodpovednosť za vedenie zoznamu voličov majú obce. Voliči sú zapísaní do zoznamu voličov podľa svojho trvalého pobytu. Zoznamy voličov sú priebežne aktualizované a vychádzajú z vlastných záznamov obcí a informácií poskytnutých od štátnych inštitúcií. Obce môžu využívať a aktualizovať informácie uvedené v registri obyvateľstva, ktorý vedie MV.

Podľa volebného zákona môže OVK voliča dopísať do zoznamu voličov v okrsku miesta jeho trvalého pobytu v deň konania volieb ak tento predloží doklad totožnosti a potvrdenie o mieste trvalého pobytu.⁸ Voliči bez trvalého pobytu môžu požiadať o zapísanie do osobitného zoznamu voličov, ktorý vedie MV.⁹ Volič si môže v úradných hodinách obce overiť svoje údaje a podľa potreby môže požadovať vykonanie opráv v zozname voličov až do posledného dňa pred dňom konania volieb.¹⁰ Medzi volebnými aktérmi panuje vysoká miera dôvery v presnosť a úplnosť zoznamov voličov.

Voliči majú možnosť hlasovať buď vo volebných okrskoch osobne alebo na základe voličského preukazu v ktoromkoľvek volebnom okrsku na území Slovenska, poštou v prípade dočasného alebo trvalého pobytu v zahraničí alebo zo závažných zdravotných dôvodov pomocou prenosnej volebnej schránky. Žiadosť o voľbu poštou je možné doručiť od vyhlásenia dňa konania volieb najneskôr 50 dní pred dňom konania volieb.¹¹ Hlasovací preukaz vydáva voličovi obec, v ktorej má trvalý pobyt a žiadosť o vydanie musí byť doručená obci elektronicky alebo poštou najneskôr 15 pracovných dní pred dňom konania volieb alebo môže požiadať o jeho vydanie osobne alebo prostredníctvom osoby splnomocnenej žiadateľom najneskôr v posledný deň pred dňom konania volieb. Hlasovacie preukazy sú zabezpečené dostačujúcimi mechanizmami proti ich zneužitiu.

⁷ Vid' vec *Alajos Kiss vs. Maďarsko* kde ESLP rozhodol, že paušálne odňatie práva voliť duševne postihnutým osobám porušuje Článok 3 Protokolu 1 Európskeho dohovoru pre ľudské práva.

⁸ Podľa obecných orgánov, s ktorými sa stretol tím EAM OSCE/ODIHR, ak si občan zmení adresu trvalého pobytu blízko dňa konania volieb, obdrží úradný dokument, ktorý slúži ako potvrdenie o novom mieste jeho trvalého pobytu.

⁹ V tomto prípade sa požaduje aktívna registrácia pred každými parlamentnými voľbami. Počas týchto volieb sa takto zaregistrovalo asi 1200 voličov bez trvalého pobytu.

¹⁰ Zoznamy voličov vytlačia a doručia obecné úrady do OKVK najneskôr hodinu pred otvorením volebných miestností.

¹¹ MV dôvodilo, že dlhá lehota na doručenie žiadostí o hlasovanie poštou je spôsobená potrebou zasielania hlasovacích lístkov a ich následné spätné doručenie včas pred dňom konania volieb. Hlasovacie lístky doručené poštou sa sčítavajú po ich doručení na príslušný obecný úrad alebo v prípade trvalého pobytu mimo krajiny n MV do 4. marca.

Na internete bola vytvorená špecializovaná platforma na pomoc voličom pri administratívnom procese podávania žiadosti o hlasovanie poštou alebo hlasovacím preukazom. V porovnaní s predošlými voľbami výrazne stúpol počet žiadostí o hlasovanie poštou alebo hlasovacím preukazom.¹²

VII. REGISTRÁCIA KANDIDÁTOV

Občania, ktorí dosiahli vek 21 rokov a ktorí majú trvalý pobyt v Slovenskej republike môžu byť zvolení za poslancu. Požiadavka trvalého pobytu pre kandidátov na poslancov parlamentu sa odlišuje od medzinárodných štandardov a najlepšej praxe.¹³ Podľa volebného zákona osoby, ktoré boli právoplatne odsúdené za úmyselný trestný čin a vykonali trest odňatia slobody, bez ohľadu na závažnosť trestného činu, nemajú právo byť volení, ak odsúdenie nebolo zahladené. Toto je v rozpore so zásadou proporcionality zachovanej v odseku 24 Kodanského dokumentu OBSE.¹⁴

Kandidátne listiny môžu podať zaregistrované politické strany, hnutia a koalície. Nezávislí kandidáti sa nemôžu uchádzať o zvolenie, čo je v rozpore so záväzkami OBSE a inými medzinárodnými záväzkami a štandardami.¹⁵ Podanie každej kandidátnej listiny musí doprevádzať uhradenie volebnej kaucie vo výške 17 000 EUR, ktorá bude vrátená strane, ktorá získa najmenej 2 percentá platných hlasov. V lehote do 6. decembra 2015 bolo podaných na registráciu štátnej komisii 24 kandidátnych listín. Registračný proces kandidátov prebehol všeobsažným spôsobom. 7. decembra štátna komisia zaregistrovala a zverejnila 23 zaregistrovaných uchádzačov (22 politických strán a jednu koalíciu).¹⁶ Kandidátna listina jednej politickej strany nebola zaregistrovaná z dôvodu odmietnutia úhrady volebnej kaucie.¹⁷ Okrem toho podali štyria občania žiadosť ako nezávislí kandidáti ale štátna komisia ich odmietla zaregistrovať z dôvodu volebného zákona, ktorý nepredpokladá nezávislých kandidátov.¹⁸ Niektoré politické strany zaradili na svoje listiny kandidátov, ktorí sa verejne prehlasovali za nezávislých.

¹² Počet vydaných hlasovacích preukazov v roku 2016 bol 112 640, v porovnaní s 89 505 v roku 2012. Celkový počet hlasovacích lístkov doručených poštou bol 17 278 v roku 2016 a 7 051 v roku 2012.

¹³ Odsek 15 Generálnej poznámky UNHCR č. 25 z roku 1996 uvádza, že “akékoľvek obmedzenie práva byť volený, ako je minimálny vek, musí byť odôvodnené objektívnymi a primeranými kritériami. Osoby, ktoré by inak mali právo byť volené by nemali byť vylúčené neprimeranými alebo diskriminačnými požiadavkami ako napríklad ... pobyt...” [Kódex najlepšej praxe vo volebných veciach Komisie pre demokraciu prostredníctvom zákona \(Benátskej komisie\) Rady Európy z roku 2002](#) v časti I.1.1.c odporúča, že “požiadavku na dĺžku pobytu je možné uplatňovať len u tých občanov, ktorí sa uchádzajú o zvolenie v miestnych alebo regionálnych voľbách, požadovaná dĺžka pobytu by nemala presiahnuť šesť mesiacov”.

¹⁴ Odsek 24 Kodanského dokumentu OBSE z roku 1990 čiastočne uvádza, že “akékoľvek obmedzenie práv a slobôd v demokratickej spoločnosti sa musí týkať jedného z cieľov platnej právnej úpravy a musí byť prísne úmerné cieľu, ktorý sleduje daná právna úprava.”

¹⁵ Odsek 7.5 [Kodanského dokumentu OBSE z roku 1990](#), ktorý zabezpečuje, že členské štáty budú “rešpektovať právo občanov uchádzať sa o politickú alebo verejnú funkciu, samostatne alebo ako zástupca politickej strany alebo organizácie, bez diskriminácie”. Odsek 15 [Generálnej poznámky č. 25 z roku 1996 ku Článku 25 Medzinárodného dohovoru o občianskych a politických právach \(ICCPR\)](#) zabezpečuje, že “osoby, ktoré majú inak právo byť volené by nemali byť vyradené neprimeranými alebo diskriminujúcimi požiadavkami ako je ...politická príslušnosť”.

¹⁶ Celkovo bolo zaregistrovaných 2 914 kandidátov.

¹⁷ Hnutie za demokratické Slovensko (HZDS).

¹⁸ Všetci štyria sa odvolali na Najvyšší súd, ktorý 22. decembra potvrdil rozhodnutie štátnej komisie. Najmenej jeden z nich podal podnet na Ústavný súd, ktorým napadol ústavnosť rozhodnutia štátnej komisie. V čase písania tejto správy Ústavný súd ešte nerozhodol o danom podnete.

VIII. VOLEBNÁ KAMPAŇ

Oficiálna kampaň trvala takmer štyri mesiace, so začiatkom 12. novembra 2015, kedy boli vyhlásené voľby, až do 48 hodín pred dňom konania volieb. Mnohí predstavitelia politických strán povedali tímu EAM OBSE/ODIHR, že ich kampaň beží už od polovice roka 2015.

Politické strany mali vo volebnej kampani voľnosť, základné slobody zhromažďovania a prejavu boli dodržiavané. Väčšina kandidátov využívala na oslovenie voličov tradičné metódy kampane vrátane mítingov, koncertov, billboardov a tradičných internetových médií. Facebook bol najviac využívanou platformou pre sociálne médiá. Kým reklamný priestor v televízii si zakúpili len väčšie strany, niekoľko menších si pripravilo propagačné videozáznamy, ktoré prezentovali na YouTube alebo stránických webových sídlach.

Z celkového počtu 2882 kandidátov bolo 677 žien. Ženy, ako kandidátky sa významne neprejavovali v kampani. Nie sú prijaté žiadne konkrétne právne opatrenia na podporu účasti žien vo voľbách a často absentujú interné stranické zásady v tejto veci. Podľa predstaviteľov strán, s ktorými sa EAM OBSE/ODIHR stretol, bolo ťažké presvedčiť ženy aby sa zapojili do politiky, či už z kultúrnych alebo spoločenských dôvodov alebo z nedostatku záujmu.

Bolo by dobré zvážiť vhodné legislatívne opatrenia, ktoré by umožnili vyrovnanejšiu účasť mužov a žien v politickom a verejnom živote. Politické strany by mohli zvážiť spôsob ako zvýšiť rodovú rovnosť na svojich kandidátnych listinách.

Súťažiaci strany boli značne kritizované za nedostatočnú diskusiu o svojich programoch. Úradujúci predseda vlády používal populistickú rétoriku o utečeneckej a migračnej kríze Európskej únie (EÚ) so zameraním na vnímané hrozby voči hraniciam a občanom Slovenska; jeho strana zmenila počas kampane svoj slogan z „Pracujeme pre ľudí“ na „Chránime Slovensko“¹⁹. Kým iné strany boli na túto tému menej výrečné, väčšina povedala tímu EAM OBSE/ODIHR, že tiež nesúhlasí so systémom kvót na migrantov. Veľkou témou kampane boli obvinenia z korupcie, zvlášť v oblasti verejného obstarávania v zdravotníctve, ale aj nezamestnanosť, platobné pomery vo verejnom sektore, dôchodky a daňové sadzby.

Niektorí diskutujúci sa EAM OBSE/ODIHR vyjadrili, že rezervný fond predsedu vlády, ktorým sa majú financovať neočakávané jednorazové opatrenia v neočakávaných prípadoch, bol v roku 2015 výrazne navýšený, po čom nasledovali vysoké výdavky z tohto fondu na projekty, ktoré nemali mimoriadny charakter, ako napríklad výstavba športovísk, z ktorých niekoľko bolo otvorených počas verejných podujatí v rámci kampane.²⁰

Mnohí diskutujúci s EAM OBSE/ODIHR tvrdili, že vláda zneužívala štátne prostriedky na účely kampane rozposlaním šekov v hodnote od 10 EUR do 165 EUR odberateľom plynárenských distribučných spoločností ako kompenzácia za pokles cien komodít. Zákon, umožňujúci takéto úhrady, bol schválený 20. novembra 2015, osem dní po vyhlásení volieb.²¹ 27. januára ukazovali televízne správy predsedu vlády ako posiela prvé skupiny týchto šekov.

Ako sme už predtým odporúčali, bolo by dobré zvážiť zavedenie ustanovení zakazujúcich zneužitie administratívnych prostriedkov na účely kampane.

¹⁹ Vláda podala žalobu na Európskom súdnom dvore proti relokačnému plánu migrantov EU.

²⁰ Na tento rezervný fond bolo alokovaných asi 1,5 milióna EUR pre rok 2015; Vynaložená suma sa blížila čiastke 5,6 milióna EUR.

²¹ Tieto prostriedky boli vyplatené z rozpočtu na rok 2016.

IX. FINANCOVANIE POLITICKÝCH STRÁN A KAMPANE

V súlade s predošlými odporúčaniami OSCE/ODIHR vykonali štátne orgány prehodnotenie systému financií politických strán a kampane a zaviedli niekoľko zlepšení. Financovanie politických strán je upravené zákonom o politických stranách a politických hnutiach, ktorý bol novelizovaný v roku 2014, kým nový zákon o volebnej kampani upravuje financovanie kampane. Skupina štátov proti korupcii Rady Európy (GRECO) dospela v roku 2014 k záveru, že schválenie zákona o volebnej kampani prináša významné zlepšenie a robí financovanie volebnej kampane transparentnejším.²² Dajú sa však prijať ďalšie opatrenia, aby sa ešte viac zlepšila zrevidovaná regulácia financií politických strán a kampane.

A. ZDROJE FINANCIÍ

Politická strana, ktorá získa viac ako 3 percentá z celkového počtu platných hlasov má nárok na štátnu dotáciu vo výške 1 percenta priemernej mesačnej mzdy za každý získaný hlas.²³ Rovnaká celková suma sa vypláca týmto stranám na ich činnosť. Strana má tiež nárok na vyplatenie dotácie za každý parlamentný mandát, ktorý získa.²⁴

Politické strany a politické hnutia si môžu vziať aj bankové úvery ako i prijať peňažné alebo bezodplatné plnenie od jednotlivcov alebo právnických osôb, členské príspevky a výnosy z aktív. Dary zo zahraničných zdrojov, právnických osôb s kapitálovou účasťou štátu, nadácií a iných mimovládnych organizácií sú zakázané. Politické strany, ktoré sa zúčastňujú volieb môžu prijať dary len cez osobitný, takzvaný “transparentný” účet, zriadený len na účely volebnej kampane.

Zákon o volebnej kampani zaviedol nový typ aktéra kampane s názvom “tretia strana”. Tou môže byť ktorýkoľvek jednotlivец alebo právnická osoba, ktorá si želá podporiť kampaň politickej strany alebo kandidáta. Tretia strana musí byť zaevidovaná štátnou komisiou a rovnako si musí zriadiť transparentný účet.²⁵ Prostriedky možno vkladat’ na transparentné účty politických strán alebo tretích strán do 48 hodín pred dňom konania volieb. Na výšku darov nie je žiadny limit. Zavedenie inštitútov transparentného účtu a tretej strany je krokom vpred ku zvýšenej transparentnosti financovania volebnej kampane ako i zodpovednosti politických strán.

B. VÝDAVKY NA KAMPAŇ

Limit nákladov na kampaň je 3 000 000 eur pre každú politickú stranu, ktorá predložila kandidátnu listinu. Táto hranica pokrýva obdobie volebnej kampane a obdobie pred kampaňou v dĺžke 180 dní pred oficiálnym začiatkom volebnej kampane. Mnohí účastníci rozhovorov s OSCE/ODIHR EAM poukázali na skutočnosť, že strany vynakladali prostriedky na kampaň dávno pred obdobím pred kampaňou, kvôli čomu je ťažké overiť, či údaje v správach o nákladoch na kampaň zodpovedajú skutočným výdavkom.

Na vedenie kampane pre konkrétnu politickú stranu alebo kandidáta sa môže zaevidovať

²² Vid’ [Dodatok GRECO k druhej správe o dodržiavaní na Slovensku, Tretie hodnotiace kolo zo 16. októbra 2014.](#)

²³ Priemerná mzda je asi 800 EUR, t.j., politická strana dostane asi 8 EUR za každý získaný hlas. Napríklad *SMER-SD* získala 8 915 441 EUR v štátnych dotáciách za získané hlasy. *KDH* a *OL’ANO* dostali 1 771 337 EUR, respektíve 1 384 052 EUR.

²⁴ Kvalifikovaná strana dostane približne 24 000 EUR za mandát ročne. Za posledné štyri roky dostal *SMER-SD* celkovo 5 847 400 EUR v štátnych dotáciách za získané mandáty a *KDH* a *OL’ANO* každá po 1 509 120 EUR.

²⁵ Dary na transparentné účty tretích strán je možné vkladat’ bankovými prevodmi od politických strán, jednotlivcov a právnických osôb.

neobmedzený počet tretích strán.²⁶ Okrem toho nemajú politické strany zakázané poskytovať dary tretím stranám; preto sa dá limit na náklady *de facto* obísť.

Aby sa zabránilo možnému obchádzaniu limitu na náklady, štátne orgány by mohli zvážiť zavedenie zákazu pre politické strany poskytovať dary na transparentné účty tretích strán.

C. OZNAMOVANIE A SPRÁVY

Politické strany sú povinné zverejňovať zoznam darov štvrťročne i ročne. Ak hodnota daru prekročí výšku minimálnej mzdy,²⁷ podrobnosti musia byť zverejnené vo výročnom výpise darcov.²⁸ Okrem toho musia byť všetky dary uvedené v štvrťročných správach a to bez ohľadu na ich hodnotu. Ak je hodnota daru pre politickú stranu vyššia ako 200 eur, strana musí s darcom uzatvoriť darovaciu zmluvu, čo *okrem iného* identifikuje darcu a obsahuje podrobnosti o hodnote daru. V prípadoch darov v hodnote vyššej ako 5 000 eur musí darca tento dar oznámiť najneskôr do 31. januára nasledujúceho roku štátnej komisii. Rozdiely v požiadavkách na štvrťročné a výročné správy môžu znejasňovať pochopenie hodnoty daru, ktorý je potrebné oznámiť.

Štátne orgány by mohli zvážiť harmonizáciu požiadaviek na štvrťročné a výročné správy o daroch.

Iné zdroje príjmov, ako sú bankové úvery a bezodplatné plnenie, nie sú predmetom oznamovania, čo obmedzuje možnosť verejnej kontroly politického financovania.²⁹

Na zvýšenie transparentnosti financovania politických strán by sa malo zvážiť vyžadovanie od politických strán aby tieto štvrťročne oznamovali všetky typy príjmov, vrátane darov, bankových úverov a bezodplatných plnení.

Podrobnosti o transakciách vykonaných cez transparentné účty sú dostupné verejnosti, čo poskytuje možnosť verejnej kontroly. Avšak, strany majú možnosť pokryť viac nákladov na kampaň v jednej transakcii subdodávateľovi, čo znižuje verejné povedomie o podrobnostiach spôsobu použitia prostriedkov. Navyše, politické strany vo viacerých prípadoch neoznamujú informácie o druhu zakúpenej služby, i keď je to zákonom vyžadované. Od nedávnych noviel zákonov sa od politických strán nevyžaduje vyhotovovanie priebežných správ o príjmoch a výdavkoch počas volebnej kampane. Toto znížilo možnosť verejnosti kontrolovať financovanie politickej strany a kampane pred dňom konania volieb.

Štátne orgány by mohli zvážiť zavedenie povinných podrobných priebežných správ o všetkých druhoch príjmov, vrátane bezodplatných plnení a bankových úverov a nákladov vynaložených na volebnú kampaň.

Politické strany sú povinné doručiť MV najneskôr 30. deň po vykonaní volieb záverečnú správu o daroch a nákladoch na volebnú kampaň. Túto správu zverejní MV do 30 dní od jej doručenia. Tretie strany sú povinné do 10 dní po ukončení volebnej kampane zverejniť prehľad nákladov na kampaň.

²⁶ Tretia strana nesmie vynaložiť na volebnú kampaň viac ako 100 000 eur.

²⁷ Výška minimálnej mzdy pre rok 2016 je 405 eur.

²⁸ Výročné správy sa zverejňujú na webových sídlach politických strán alebo v dennej tlači.

²⁹ Vid' odsek 198 [Usmernenie OBSE/ODIHR a Benátskej komisie k regulácii politických strán z roku 2010](#), v ktorom sa uvádza, že "Štáty by mali vyžadovať od politických strán uchovávanie záznamov o všetkých priamych príspevkoch a bezodplatnom plnení poskytnutom všetkým politickým stranám a kandidátom počas volebného obdobia. Takého záznamy by mali byť verejne prístupné a musia spĺňať vopred stanovené limity na náklady.

D. KONTROLA

Podľa volebného zákona je úlohou štátnej komisie kontrolovať financovanie politických strán a kampane. Kontrola niektorých aspektov činnosti politických strán a ich volebnej kampane je však v kompetencii Úradu štátnej komisie, ktorý je organizačným útvarom MV. Medzi ne patrí registrácia súťažiacich politických strán a tretích strán, overovanie údajov uvedených na transparentnom účte a uvalovanie správnych sankcií. Štátna komisia nemá svoj vlastný sekretariát a je plne závislá na personálnom zabezpečení MV. Táto funkčná závislosť štátnej komisie od MV by mohla mať prípadný dopad na jej nezávislosť.

Malo by sa zväziť poskytnutie finančných a ľudských zdrojov štátnej komisii, nezávislých od Ministerstva vnútra tak, aby si komisia plnila svoju úlohu ako plne nezávislý orgán kontroly financovania politických strán a kampane.

Zákon umožňuje uvalenie pokút vo výške až do dvojnásobku hodnoty prijatého daru za porušenie finančných predpisov. Väčšina účastníkov rozhovorov s OSCE/ODIHR EAM bola spokojná s komunikáciou so štátnou komisiou a jej pripravenosťou poskytnúť vysvetlenie k aspektom financovania kampane. Avšak štátna komisia nevydala žiadne usmernenie o financovaní kampane pre politické strany, ktoré by mohlo pomôcť objasniť dôležité otázky pred začiatkom kampane.

Štátna komisia by mohla zväziť vydanie usmernenia pre politické strany a iných aktérov o implementácii zákonných ustanovení týkajúcich sa financovania politických strán a kampane.

X. MÉDIÁ

A. MEDIÁLNE PROSTREDIE

Mediálne prostredie v krajine je živé a pluralistické s 12 celoštátnymi, 14 regionálnymi a 41 lokálnymi televíznymi kanálmi, 20 celoštátnymi a regionálnymi rozhlasovými stanicami, ako i s 9 celoštátnymi denníkmi a 35 týždenníkmi. Asi 79 percent obyvateľstva má prístup na internet. Trhu s novinami dominujú bulvárne denníky *Nový Čas* a *Plus Jeden Deň*, kým štyri denníky *Pravda*, *SME*, *Denník N* a *Hospodárske noviny* uverejňujú správy a analýzy.

Televízia je hlavným zdrojom informácií súvisiacich s voľbami. Najpopulárnejším televíznym kanálom je súkromná *TV Markíza*, po ktorej nasleduje ďalšia súkromná televízna stanica *TV JOJ*. Výhradne spravodajský televízny kanál TA3 vysiela správy a publicistiku v rozsahu 17 hodín denne. Verejnoprávny vysielateľ, Rozhlas a televízia Slovenska (RTVS), má dva televízne kanály ako i deväť rozhlasových staníc, vrátane kanálov s osobitnými programami v jazykoch národnostných menšín.

Postupné zmeny v zvyklostiach konzumovania médií a ekonomická kríza viedli k majetkovým prevzatiam a koncentráciám vlastníctva mediálnych spoločností vplyvnými obchodnými skupinami.³⁰ Mnohí účastníci rozhovorov s OSCE/ODIHR EAM očakávajú pokračovanie tohto trendu, čo povedie k prípadným obavám o vydavateľskú nezávislosť, samocenzúre pri pokrývaní politicky citlivých tém a z toho vyplývajúci dopad na pluralitu názorov. Niektorí účastníci rozhovorov zdôraznili, že

³⁰ V roku 2014 nadobudla finančná skupina *Penta* podiely vydavateľa týždenníka *Trend*, bulvárneho denníka *Plus Jeden Deň* a jeho sestru *Plus 7 Dní*, ako i vydavateľa najvýznamnejšieho denníka *SME* a 15 ďalších titulov. *J&T Group* kontroluje *TV JOJ*, denník *Hospodárske noviny* ovláda podnik patriaci podnikateľovi a politikovi Andrejovi Babišovi a televíziu TA3 ovláda spoločnosť podnikateľa Ivane Kmotríka.

koncentrácia vlastníctva už mala negatívny dopad na investigatívnu žurnalistiku.³¹

Mohol by sa zväziť súbor opatrení na posilnenie mediálnej rôznorodosti a plurality názorov. Úpadok investigatívnej žurnalistiky by sa dal znížiť posilnením verejnoprávneho vysielateľa. Mohli by sa zväziť zákonné opatrenia na obmedzenie koncentrácie vlastníctva médií.

Ďalší nepriaznivý účinok na žurnalistiku predstavuje vysoké odškodné v občianskoprávných sporoch o ochranu osobnosti, ktoré umožňuje legislatíva.³² OSCE RFoM vyzýval štátne orgány aby znížili finančnú satisfakciu v týchto prípadoch³³ a tiež zrušili trestnosť zásahu do osobnostných práv v súlade medzinárodnými štandardami.³⁴

S cieľom zabrániť samocenzúre a odstrániť neprimeraný tlak na finančnú stabilitu médií, ochrana osobnosti by sa mala dekriminalizovať a malo by sa zaviesť primerané zákonné obmedzenie výšky finančnej satisfakcie vo veciach občianskoprávných žalôb na ochranu osobnosti.

B. PRÁVNY RÁMEC PRE MÉDIÁ

Sloboda prejavu, právo na informácie a zákaz cenzúry sú zakotvené v ústave. Hlavné zákony, ktoré upravujú činnosť médií počas predvolebného obdobia, sú zákon o volebnej kampani a zákon o vysielaní a retransmisii. Pre kampaň na internete sa neuplatňujú žiadne obmedzenia.

Moratórium na kampaň je určená na 48 hodín pred dňom konania volieb. Právny rámec, schválený v roku 2014, zaviedol zákaz zverejňovania verejných prieskumov počas moratória. Mnohí účastníci rozhovorov s OSCE/ODIHR EAM to považovali za zásah do práva verejnosti na informácie.

RTVS je povinná vyhradiť 10 hodín vysielacieho času na politické diskusné relácie v televízii aj rozhlase, čo bolo splnené zorganizovaním ôsmich rozhlasových a televíznych relácií s rovnakým časom prideleným každému diskutujúcemu. Politické strany majú nárok na najviac 30 minút vysielacieho času na platenú politickú televíznu reklamu na každý kanál, ale celková dĺžka je obmedzená na maximum 10 hodín. Ceny musia byť rovnaké pre všetky politické strany.

Zákon ukladá povinnosť vysielateľom, aby boli nestranní, objektívni a aby zabezpečili pluralitu názorov v spravodajstve a publicistike. Dodržiavanie tejto povinnosti monitoruje Rada pre vysielanie a retransmisii (RVR).³⁵ Zákon o vysielaní a retransmisii priznáva RVR lehotu až šesť mesiacov na uloženie sankcií potom, čo zaznamená možné porušenie, čo je pravidlo, ktoré dáva RVR priestor na riešenie volebných sťažností po konaní volieb.³⁶

Štátne orgány by mohli zväziť novelu zákona, ktorou by stanovili primerane kratšie časové limity pre

³¹ Vid' taktiež spoločné [Vyhlásenie](#) zvláštneho spravodajca pre slobodu názoru a prejavu OSN z roku 2010, zástupcu OBSE pre slobodu a médiá (RFoM), zvláštneho spravodajca pre slobodu názoru a prejavu Organizácie amerických štátov a zvláštneho spravodajca pre slobodu médií africkej komisie pre ľudské práva a zvláštneho spravodajca pre práva ľudí o hlavných výzvach slobody médií, ktorí poznamenali, že "rastúca koncentrácia vlastníctva médií, s vážnymi prípadnými následkami pre rôznorodosť obsahu, je predmetom obáv".

³² Napríklad k začiatku roka 2016 mal denník SME 80 nevyriešených občianskoprávných vecí na ochranu osobnosti, z ktorých niektoré bežali už desať rokov. Celkovo bola najvyššia suma žiadaného odškodného na jednu osobu vo výške 150 000 eur. Väčšina podnetov pochádza od predstaviteľov orgánov činných v trestnom konaní, sudcov a politikov a nie od širokej verejnosti.

³³ Vid' [Vyjadrenie OSCE RFoM z 2. mája 2013](#).

³⁴ Odsek 47 Generálneho komentára č. 34 Výboru OSN pre ľudské práva z roku 2011 uvádza, že štáty "by mali zväziť dekriminalizáciu ochrany osobnosti."

³⁵ RVR začala monitorovať 12 televíznych a 8 rozhlasových staníc 12. februára 2016, pokrývajúc tak posledné tri týždne kampane.

³⁶ RVR obdržala 12 sťažností o mediálnom pokrytí volebnej kampane.

Radu pre vysielanie a retransmisiu rozhodnúť o mediálnych sťažnostiach týkajúcich sa kampane.

C. MEDIÁLNE POKRYTIE VOLIEB

Volebná kampaň bola poznačená napätím medzi niektorými médiami a predsedom vlády, ktorý odmietal odpovedať na ich otázky, odvolávajúc sa na ich politicky zaujaté spravodajstvo.³⁷ Rozhodnutie vlády z mája 2015 odmietnuť poskytovať informácie novinám *Denník N* sa počas volebnej kampane v praxi nepreukázalo.³⁸

Médiá uskutočnili rozsiahle pokrytie volebnej kampane. Väčšina veľkých televíznych a rozhlasových staníc a internetových spravodajských sídel mala špeciálne predvolebné diskusné programy. Televízni vysielatelia zvolili zoskupenie politických strán v diskusiách podľa popularity v rôznych prieskumoch verejnej mienky. Súťažiaci strany túto prax vcelku akceptovali.

Niektorí účastníci rozhovorov s OSCE/ODIHR EAM vyjadrili názor, že kým väčšina printových médií bola voči vláde prevažne kritická, poznamenali, že niektoré televízne kanály, zvlášť TA3, boli vláde vo svojom spravodajstve jednostranne naklonené. Toto pozitívne pokrývanie sa vysvetľovalo reklamnými zmluvami pre tieto kanály so štátnymi organizáciami s cieľom propagovať projekty financované z prostriedkov EÚ.

RVR otvorilo vyšetrowanie šiestich programov vysielaných TA3, štyroch v *TV Markíza* a štyroch v RTVS na základe monitorovania, ktoré vykonala mimovládna organizácia (MVO), ktorá poukázala na pozitívnejšie mediálne naklonené pokrytie vlády. V čase písania tejto správy RVR o týchto prípadoch ešte nerozhodla.

XI. ÚČASŤ NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN

Slovensko ratifikovalo Rámcový dohovor Rady Európy o ochrane národnostných menšín ako i Európsku chartu pre regionálne a menšinové jazyky. Podľa sčítania obyvateľstva v roku 2011 sú najpočetnejšou menšinou v krajine Maďari s 8,5 percentami obyvateľstva (vyše 450 000) a Rómovia s 2 percentami (asi 100 000).³⁹

Vo voľbách súťažili tri etnické maďarské strany: *Most-Híd*, ktorej program volá po väčšej spolupráci medzi slovenskými a maďarskými komunitami, Strana maďarskej koalície (*SMK*) a Maďarská kresťansko-demokratická aliancia. Maďarská menšina je v národnej politike aktívnejšia ako rómska a tým bola i viditeľnejšia počas kampane. Žiadna rómska strana neodovzdala kandidátnu listinu, údaje z dôvodu neúspešných pokusov o politickú konsolidáciu. Rómovia neboli veľmi aktívni v kampani.⁴⁰ Podľa rómskej MVO bolo 23 rómskych kandidátov na 10 kandidátnych listinách, buď ako členovia strany alebo ako samovyhlásení nezávislí kandidáti.

Zlá sociálno-ekonomická situácia, sociálna exklúzia a nízka úroveň vzdelanosti doteraz činili rómske komunity zraniteľnými voči nepatričnému ovplyvňovaniu a volebnej manipulácii. Kým kupovanie hlasov predstavovalo vážny problém v parlamentných voľbách v roku 2010, mnohí účastníci

³⁷ *SME, Denník N, Nový Čas* a sídlo *aktuality.sk* potvrdili, že predseda vlády odmietal odpovedať na ich otázky.

³⁸ *Denník N* podal sťažnosť na Ústavný súd, ktorý ešte nerozhodol o jej prijatí. 9. októbra 2015 Ombudsmanka sa vyjadrila, že odmietanie poskytovania informácie dennej tlači je neprijateľné.

³⁹ Podľa niektorých odhadov je skutočný počet Rómov medzi 380 000 a 600 000. Vid', napríklad [Odhady Rady Európy](#).

⁴⁰ Niektorí rómski účastníci rozhovorov povedali, že obecné voľby sú vnímané ako relevantnejšie pre rómsku komunitu ako parlamentné.

rozhovorov s OSCE/ODIHR EAM vyjadrili názor, že úsilie zamerané na vzdelávanie rómskej komunity ako i nová legislatíva, ktorá kriminalizuje takéto volebné delikty, odrádza od takejto praxe. Niektoré politické strany sa však k účinnosti týchto opatrení vyjadrili skepticky. Na základe odporúčaní OSCE/ODIHR z roku 2010 je vynášanie nepoužitých volebných lístkov z volebných miestností zakázané.⁴¹

Používanie etnických stereotypov a netolerantného jazyka voči národnostným menšinám všeobecne absentovalo. Bilboardy rozmiestnené stranou Kotleba – Ľudová strana naše Slovensko sa však vyznačovali hanlivými odkazmi voči Rómom.

V súlade s predošlými odporúčaniami OSCE/ODIHR volebný zákon upravuje povinnosť poskytovať informácie pre voličov v jazykoch národnostných menšín kde je to vhodné.⁴² Sem patrí výzva na účasť vo voľbách a informácie pre voličov v hlasovacích miestnostiach, vrátane informácie o to, ako voliť. V médiách sa nevyskytli žiadne špeciálne predvolebné diskusné programy venované národnostným menšinám.

XII. POZOROVANIE VOLIEB

Volebný zákon upravuje možnosť občianskeho a medzinárodného pozorovania hlasovania a procesu sčítania hlasov. Napriek predošlým odporúčaniam OSCE/ODIHR zákon neupravuje ďalšie podrobnosti o pozorovaní iných štádií volebného procesu alebo o statuse a právach pozorovateľov, či už občianskych alebo medzinárodných. Tím OSCE/ODIHR EAM mohol vykonávať svoju činnosť s plnou podporou štátnej komisie ako i iných relevantných orgánov, v právomoci ktorých je organizácia volieb.

Mali by sa zaviesť zákonné ustanovenia zabezpečujúce plnohodnotný prístup ku všetkým štádiám volebného procesu občianskym a medzinárodným pozorovateľom, vrátane opatrení pre ich akreditáciu.

XIII. SŤAŽNOSTI A PODNETY

Volebný zákon neupravuje konkrétne mechanizmy riešenia volebných sporov. Napriek predošlým odporúčaniam OSCE/ODIHR volebný zákon nezaviedol zákonný mechanizmus rozhodovania o volebných sťažnostiach alebo zákonné postupy pre posúdenie sťažností štátnou komisiou. Volebné sťažnosti je možné podať na MV ale nie na súd. Štátna komisia koná ako odvolací orgán voči rozhodnutiam MV v prípadoch týkajúcich sa financovania strán a kampane, kým OVK a OKVK nemajú právomoc rozhodovať o sťažnostiach. Štátna komisia informovala OSCE/ODIHR EAM, že na MV alebo štátnej komisii neboli podané žiadne volebné sťažnosti.

Volebný zákon by sa mohol novelizovať zavedením výslovných mechanizmov pre rozhodovanie o volebných sporoch volebnými komisiami a ustanovením podrobného zákonného postupu pre riešenie sťažností štátnou komisiou.

Odvolanie voči rozhodnutiam štátnej komisie o registrácii kandidátov je možné podať na Najvyššom súde. Odvolanie voči výsledkom volieb je možné podať na Ústavnom súde do 10 dní od vyhlásenia

⁴¹ Zákon o voľbách ukladá voličovi pokutu 33 eur za porušenie tejto povinnosti.

⁴² Podľa zákona o používaní jazykov národnostných menšín z roku 1999 v obciach s viac ako 20 percentným zastúpením menšinového obyvateľstva musia byť informácie dostupné v týchto menšinových jazykoch.

výsledkov štátnou komisiou.⁴³ Ústavný súd môže vyhlásiť výsledky volieb za čiastočne neplatné alebo ich môže vyhlásiť za úplne neplatné. Taktiež môže zvrátiť rozhodnutie štátnej komisie o výsledkoch volieb a opätovne dosadiť do funkcie riadne zvoleného kandidáta.

Riešenie volebných sporov MV a štátnou komisiou je predmetom všeobecných pravidiel správneho konania. Na rozhodovanie volebných sporov nie sú žiadne konkrétne lehoty a používa sa všeobecná lehota 60 dní na rozhodovanie v správnych konaniach. Okrem toho legislatíva neupravuje žiadne konkrétne lehoty na rozhodovanie Ústavného súdu vo volebných sporoch.⁴⁴ Chýbajúce zákonné lehoty vo volebných sťažnostiach by mohli spôsobiť zdĺhavé rozhodovanie a odňať prístup k právu na účinnú nápravu.⁴⁵

Legislatíva by mala upravovať primerané lehoty na volebné sťažnosti na všetkých úrovniach s cieľom zabezpečiť implementáciu práva na účinnú nápravu.

Počas obdobia kampane prokuratúra vyšetřovala dva volebné prípady, ktoré sa týkali obvinení z kupovania hlasov. Od novely trestného zákona v roku 2011, ktorá kriminalizuje kupovanie hlasov, začala prokuratúra 21 trestných konaní a sudy vydali rozsudky v 13 veciach. Niektorí účastníci rozhovorov informovali OSCE/ODIHR EAM, že tresty za kupovanie hlasov a ich následné trestné stíhanie prokuratúrou malo zásadný odstrašujúci účinok, čo zrejme znížilo výskyt takejto praxe.

XIV. DEŇ KONANIA VOLIEB

V súlade s metodológiou OSCE/ODIHR, OSCE/ODIHR EAM nevykonával systematické alebo komplexné pozorovanie hlasovania, sčítania hlasov alebo procesu zápisu výsledkov. Tím OSCE/ODIHR EAM navštívil v deň konania volieb len niekoľko volebných miestností v Bratislave, Modre a Trnave.

Volebné miestnosti boli otvorené od 7 do 22 hodiny. V malom počte navštívených volebných miestností hlasovanie prebiehalo organizovaným spôsobom a OKVK sa zdali byť erudované, vrátane nových volebných postupov.⁴⁶ Avšak, v niektorých navštívených volebných miestnostiach nebola zabezpečená tajnosť hlasovania z dôvodu nevhodného umiestnenia priestorov na úpravu hlasovacích lístkov. V niektorých prípadoch spôsobil podobný výzor volebnej schránky a schránky na odloženie hlasovacích lístkov a ich blízke vzájomné umiestnenie zmätkov u voličov.

OKVK by mali byť poučené o umiestňovaní priestorov na úpravu hlasovacích lístkov tak, aby zabezpečovali tajnosť hlasovania. Schránky na uloženie nepoužitých hlasovacích lístkov by mali byť jasne odlíšené od volebných schránok a umiestnené dostatočne ďaleko od nich.

⁴³ Podnety na vyhlásenie výsledkov volieb za neplatné môže podávať na Ústavný súd prezident, vláda, pätina poslancov parlamentu, generálny prokurátor, politická strana súťažiacia vo voľbách, kandidát, ktorý získal najmenej 10 percent hlasov vo volebnom obvode, ako i 10 percent hlasov vo volebnom obvode, v ktorom sú výsledky volieb napádané.

⁴⁴ Lehota 90 dní je ustanovená pre rozhodovanie Ústavného súdu len v podnetoch týkajúcich sa volieb do miestnych samospráv.

⁴⁵ Odsek 5.10 Kodanského dokumentu OBSE z roku 1990 uvádza, že "každý bude mať účinný spôsob nápravy voči administratívnym rozhodnutiam aby boli rešpektované základných práv a zabezpečená zákonná integrita". Kódex najlepšej praxe vo volebných veciach Benátskej komisie uvádza v odseku Časti II 3.3 (g), že lehoty na podanie a rozhodnutie o volebných sťažnostiach musia byť krátke (napríklad tri až päť dní) a že "trocha viac času" je možné dať len Najvyšším alebo Ústavným súdom na ich rozhodovanie (odsek 95 Vysvetľovacej správy).

⁴⁶ Podľa novely sa musia voliči podpísať na zozname voličov a odložiť nepoužité hlasovacie lístky vo volebných miestnostiach.

Do niekoľkých volebných miestností, navštívených OSCE/ODIHR EAM, nebol dobre zabezpečený prístup pre voličov s postihnutím. Avšak, voliči mohli požiadať o prinesenie prenosnej volebnej schránky.

Po dni konania volieb polícia a štátna komisia informovala OSCE/ODIHR EAM, že sa vyšetruje deväť prípadov podozrenia z kupovania hlasov. Prokuratúra začala vyšetovanie podozrenia z volebného trestného činu ale z dôvodu citlivého charakteru vyšetovania neboli poskytnuté žiadne ďalšie informácie.

OSCE/ODIHR EAM tiež pozoroval sčítanie hlasov v niekoľkých hlasovacích miestnostiach. OKVK v týchto hlasovacích miestnostiach všeobecne dodržiavali postupy sčítania. Volebný zákon nevyžaduje od OKVK aby zverejňovali výsledky v hlasovacích miestnostiach alebo poskytli kópiu zápisnice členom OKVK alebo pozorovateľom. Niektoré OKVK povedali OSCE/ODIHR EAM, že na požiadanie poskytnú pozorovateľom kópiu zápisnice.

Na zvýšenie transparentnosti postupov sčítania hlasov by sa mohla novelizovať volebná legislatíva tak, aby OKVK boli povinné zverejňovať výsledky volieb v hlasovacích miestnostiach a na požiadanie poskytnúť kópiu zápisnice.

Štatistický úrad vyvinul pre OKVK softvérovú aplikáciu slúžiacu na elektronické spracovanie výsledkov volieb vo volebných miestnostiach a odoslanie výsledkov priamo alebo pomocou dátového nosiča do OKVK na zápis výsledkov; podľa štatistického úradu toto využilo 2 344 OKVK z celkového počtu 5 992. Obce boli povinné zabezpečiť potrebnú techniku, ale nie všade boli technicky pripravené.

Proces zápisu výsledkov v bratislavskej OKVK, ktorý pozoroval OSCE/ODIHR EAM, bol dobre zorganizovaný. Niektoré OKVK boli vrátené späť aby opravili v chyby vo svojej zápisnici.

Štátna komisia vyhlásila celkové výsledky volieb 6. marca bez toho, aby vzala do úvahy výsledky z jednej OKVK v obci Borovce. Toto bolo spôsobené prebiehajúcim vyšetovaním prípadu vloženia hlasovacieho lístka voličom do volebnej schránky a súčasne i prenosnej volebnej schránky. Keďže OKVK nebola schopná stanoviť výsledok volieb, štátna komisia vyňala výsledky z tejto OKVK s vyjadrením, že to i tak neovplyvní rozdelenie parlamentných mandátov.

Podľa pokynu štátnej komisie štatistický úrad príbežne zverejňoval čiastočné a celkové výsledky volieb na svojom webovom sídle tak, ako boli zapísane na OKVK.⁴⁷ Celkové výsledky za každú volebnú miestnosť boli zverejnené 6. marca a od 9. marca boli dostupné na stiahnutie v plnohodnotnom tabuľkovom formáte.

XV. ODPORÚČANIA

Tieto odporúčania, uvedené v texte, predkladáme s cieľom prispieť k ďalšiemu zlepšeniu konania volieb na Slovensku a podporiť úsilie smerujúce k ich plnému súladu so záväzkami OBSE a iných medzinárodných štandardov pre demokratické voľby. Tieto odporúčania by sa mali čítať v spojení s predošlými odporúčaniami OSCE/ODIHR, ktoré stále zostávajú nedoriešené. OSCE/ODIHR je pripravený pomôcť slovenským štátnym orgánom pri ďalšom zlepšovaní volebného procesu a riešiť odporúčania obsiahnuté v tejto a predošlých správach.⁴⁸

⁴⁷ Štatistický úrad hlásil polhodinový výpadok fungovania systému pre výsledky spôsobený útokmi hackerov.

⁴⁸ V odseku 24 Istanbulského dokumentu OBSE z roku 1999 sa členské štáty OBSE zaviazali "promptne naviazať na volebné hodnotenie a odporúčania ODIHR."

A. PRIORITNÉ ODPORÚČANIA

1. Mali by sa prehodnotiť obmedzenia práva byť volený aby bol zabezpečený plný súlad so záväzkami OBSE a inými medzinárodnými záväzkami a štandardami. Odňatie práva byť volený jednotlivcovi v prípade odsúdenia za trestný čin musí byť úmerné závažnosti trestného činu. Legislatíva by mala byť novelizovaná tak, aby umožnila občanom uchádzať sa o zvolenie ako nezávislí kandidáti.
2. Ako už bolo odporučené, malo by sa zväziť zavedenie ustanovení zakazujúcich zneužitie administratívnych prostriedkov na účely kampane.
3. Za účelom zvýšenia transparentnosti financovania politických strán by sa malo zväziť vyžadovanie od politických strán aby tieto oznamovali všetky druhy príjmov, vrátane darov, bankových úverov, bezodplatných plnení a to štvrťročne.
4. Malo by sa zväziť poskytnutie finančných a ľudských zdrojov štátnej komisii, ktoré sú nezávislé od Ministerstva vnútra, aby si komisia plnila svoju úlohu plne nezávislého orgánu kontroly financovania politických strán a kampane.
5. S cieľom prevencie samocenzúry a odstránenia neprimeraného tlaku na finančnú stabilitu médií by sa mala dekriminalizovať ochrana osobnosti a mali by sa zaviesť primerané zákonné obmedzenia finančnej satisfakcie vo veciach občianskoprávných žalôb na ochranu osobnosti.
6. Mali by sa zaviesť zákonné ustanovenia s cieľom zabezpečiť plnohodnotný prístup ku všetkým štádiám volebného procesu pre občianskych a medzinárodných pozorovateľov, vrátane opatrení pre ich akreditáciu.
7. Legislatíva by mala upravovať primerané lehoty na volebné sťažnosti na všetkých úrovniach s cieľom zabezpečiť implementáciu práva na účinnú nápravu.

B. INÉ ODPORÚČANIA

Volebná administratíva

8. Volebný zákon by mal byť novelizovaný aby výslovne dovoľoval pozorovateľom, občianskym či medzinárodným, byť prítomný na zasadnutiach volebných komisií všetkých úrovní.
9. Ako už bolo odporučené, volebný zákon by mal byť novelizovaný aby výslovne ustanovoval, že rozhodnutia štátnej komisie vo procedurálnych otázkach sú právne záväzné pre komisie nižších úrovní.

Registrácia voličov

10. Malo by sa zväziť prehodnotenie terajšieho plošného odňatia práva voliť osobám pozbaveným spôsobilosti na právne úkony, aby bola zabezpečená proporcionalita obmedzení hlasovacích práv osobám s mentálnym postihnutím.

Volebná kampaň

11. Mohli by sa zväziť prípadné legislatívne opatrenia na uľahčenie vyváženejšej účasti žien a mužov v politickom a verejnom živote. Politické strany by mohli zväziť spôsoby ďalšieho zvýšenia rodovej rovnosti na svojich kandidátnych listinách.

Financovanie politických strán a kampane

12. Aby sa predchádzalo možnému obchádzaniu limitu na náklady, štátne orgány by mohli zväziť zavedenie zákazu darov od politických strán na transparentné účty tretích strán.
13. Štátne orgány by mohli zväziť harmonizáciu požiadaviek na štvrťročné a výročné správy o daroch.
14. Štátne orgány by mohli zväziť zavedenie povinných podrobných priebežných správ o všetkých druhoch príjmov, vrátane bezodplatných plnení, bankových úverov a nákladov vynaložených na volebnú kampaň.
15. Štátna komisia by mohla zväziť vydanie usmernenia pre politické strany a iných aktérov o implementácii zákonných ustanovení týkajúcich sa financovania politických strán a kampane.

Médiá

16. Mohol by sa zväziť súbor opatrení na posilnenie mediálnej rôznorodosti a plurality názorov. Úpadok investigatívnej žurnalistiky by sa dal znížiť posilnením verejnoprávneho vysielateľa. Mohli by sa zväziť zákonné opatrenia na obmedzenie koncentrácie vlastníctva médií.
17. Štátne orgány by mohli zväziť novelu zákona, ktorou by stanovili primerane kratšie časové limity pre Radu pre vysielanie a retransmisiu rozhodnúť o mediálnych sťažnostiach týkajúcich sa kampane.

Sťažnosti a podnety

18. Volebný zákon by sa mohol novelizovať zavedením výslovných mechanizmov pre rozhodovanie o volebných sporoch volebnými komisiami a ustanovením podrobného zákonného postupu pre riešenie sťažností štátnou komisiou.

Deň konania volieb

19. OKVK by mali byť poučené o umiestňovaní priestorov na úpravu hlasovacích lístkov tak, aby zabezpečovali tajnosť hlasovania. Schránky na uloženie nepoužitých hlasovacích lístkov by mali byť jasne odlišené od volebných schránok a umiestnené dostatočne ďaleko od nich.
20. Na zvýšenie transparentnosti postupov sčítania hlasov by sa mohla novelizovať volebná legislatíva tak, aby OKVK boli povinné zverejňovať výsledky volieb v hlasovacích miestnostiach a na požiadanie poskytnúť kópiu zápisnice.

PRÍLOHA: VÝSLEDKY

Celkové výsledky zverejnil Štatistický úrad.⁴⁹

Celkové výsledky volieb podľa oficiálnej zápisnice štátnej komisie:

	spolu	Percent
Celkový počet OKVK	5,993	
Počet zápisník OKVK zaradených do výsledku	5,992	99,98
Celkový počet oprávnených voličov	4,426,760	
Celkový počet voličov, ktorí sa zúčastnili volieb	2,648,184	59,82
Voliči, ktorí hlasovali osobne vo volebných miestnostiach	2,628,548	99,25
Voliči, ktorí volili poštou zo zahraničia	17,278	0,65
Počet platných hlasov	2,607,750	98,56

Rozdelenie platných hlasov politickým stranám a pridelenie mandátov:

Č.	Skratka strany	Platné hlasy	Percento	Mandáty
1	TIP	18 845	0,72	
2	SMS	4 559	0,17	
3	OLANO – NOVA	287 611	11,02	19
4	DS – Ľudo Kaník	1 998	0,07	
5	ŠANCA	6 522	0,25	
6	SME RODINA - Boris Kollár	172 860	6,62	11
7	SZS	17 541	0,67	
8	KSzS	1 777	0,06	
9	MKDA - MKS	2 426	0,09	
10	VZDOR	3 182	0,12	
11	MOST - HÍD	169 593	6,50	11
12	SNS	225 386	8,64	15
13	Odvaha	3 428	0,13	
14	KSS	16 278	0,62	
15	SDKÚ- DS	6 938	0,26	
16	SMER – SD	737 481	28,28	49
17	KDH	128 908	4,94	
18	SKOK	21 785	0,83	
19	Kotleba – ĽSNS	209 779	8,04	14
20	#SIEŤ	146 205	5,60	10
21	SMK-MKP	105 495	4,04	
23	PD	3 595	0,13	
23	SaS	315 558	12,10	21

Počet zvolených poslancov parlamentu, ktorými sú ženy: 29 alebo 19,33 percenta.

⁴⁹ <https://volbysr.sk/en/data01.html>.

O OBSE/ODIHR

Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (OBSE/ODIHR) je hlavnou inštitúciou OBSE slúžiacou na pomoc zúčastneným krajinám “zabezpečiť úplné zachovávanie ľudských práv a základných slobôd, dodržiavať zásady právneho štátu, presadzovať zásady demokracie a (...) budovať, posilňovať a chrániť demokratické inštitúcie ako i presadzovať toleranciu v celej spoločnosti” (dokument z Helsinského summitu z roku 1992). Jedná sa o ľudský rozmer OBSE.

OBSE/ODIHR so sídlom vo Varšave vznikol počas Parížskeho summitu v roku 1990 ako Úrad pre slobodné voľby a začal svoju činnosť v máji 1991. O rok neskôr sa zmenil jeho názov tak, aby odzrkadľoval rozšírený mandát, kam patrili aj ľudské práva a demokratizácia. Dnes zamestnáva 150 zamestnancov.

OBSE/ODIHR je poprednou európskou organizáciou v oblasti **pozorovania volieb**. Každoročne koordinuje a organizuje vyslanie niekoľko tisíc pozorovateľov aby títo zistili do akej miery sa voľby odohrávajúce sa v regióne OBSE konajú v súlade so záväzkami OBSE, inými medzinárodnými záväzkami a štandardami pre demokratické voľby a s národnou legislatívou. Jeho jedinečná metodológia umožňuje hĺbkový pohľad na celý proces volieb. Prostredníctvom asistenčných projektov pomáha OBSE/ODIHR zúčastneným štátom zlepšiť ich volebný rámec.

Medzi **demokratizačné** aktivity úradu patria: zásady právneho štátu, legislatívna pomoc, demokratické vládnutie, migrácia a sloboda pohybu a rodová rovnosť. Každoročne OBSE/ODIHR realizuje niekoľko cielených asistenčných programov s cieľom rozvíjať demokratické štruktúry.

OBSE/ODIHR pomáha zúčastneným štátom plniť si svoje záväzky presadzovaním a ochranou ľudských práv a základných slobôd v súlade so záväzkami ľudského rozmeru OBSE. Toto sa dosahuje prácou s rôznymi partnermi pre posilnenie spolupráce, budovanie kapacít a poskytovanie skúseností v tematických oblastiach ako ľudské práva a boj proti terorizmu, posilňovanie ochrany ľudských práv obchodovaných ľudí, vzdelávanie a školenie v oblasti ľudských práv, sledovanie a hlásenie dodržiavania ľudských práv a práv a bezpečnosti žien v spoločnosti.

V oblasti **tolerancie** a **nediskriminácie** poskytuje OBSE/ODIHR zúčastneným štátom podporu pri posilňovaní ich reakcie na nenávistné zločiny a na incidenty rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a iných foriem netolerancie. Aktivity OBSE/ODIHR týkajúce sa tolerancie a nediskriminácie sa zameriavajú na nasledujúce oblasti: legislatíva; školenie orgánov činných v trestnom konaní; sledovanie, hlásenie a monitorovanie reakcií na nenávistné zločiny a incidenty; ako aj vzdelávacie aktivity na presadzovanie tolerancie, úcty a vzájomného porozumenia.

OBSE/ODIHR poskytuje zúčastneným štátom poradenstvo k ich politikám zameraným na **Rómov a Sintov**. Presadzuje budovanie kapacít a kontaktov medzi rómskymi a sintskými komunitami a povzbudzuje účasť rómskych a sintskeých zástupcov v orgánoch tvoriacich politiku.

Všetky aktivity OBSE/ODIHR prebiehajú v úzkej koordinácii a spolupráci so zúčastnenými štátmi OBSE, inštitúciami OBSE a terénnymi pracoviskami ako aj s inými medzinárodnými organizáciami.

Viac informácií je dostupných na internetovej stránke ODIHR (www.osce.org/odihr).